

In dit hoofdstuk:

1. Hoe stel je een goede vraag? - Hoe kom je van 'een vaag gevoel van onvrede' tot een duidelijke kernachtige vraag die je aan de I-Tjing kunt voorleggen;
2. Het orakel raadplegen. - Gooien met muntjes.
3. Opzoeken van het hexagram, en lezen. - Hoe vind je je hexagram; wat doe je met de tekst; hoe wordt dat een advies waar je iets mee kunt?
4. De veranderende lijnen. - Hoe kun je die behandelen?
5. Resonantie. - Hoe krijgt het antwoord werking?
6. Iets over de boeken van Wilhelm en Boering. - Indeling en wat lees je wel en niet?
7. Andere methoden van orakel raadpleging

---

1 - Hoe stel je een goede vraag?

Goede vragen leren stellen is een mooi bijkomend voordeel van de studie van de I-Tjing. Je kunt dat overal op elk moment in je leven en je werk gebruiken. Persoonlijk vind ik: weinig dingen zijn waardevoller dan een echte goede vraag, de juiste vraag, die de kern raakt. Daarom hier een paar ideeën die behulpzaam kunnen zijn bij het onder woorden brengen van je vraag, puur zoals die is.

Inzoomen tot de kern: Zelf hanteer ik graag het uitgangspunt om alleen een vraag voor te leggen aan de I-Tjing als ik "het werkelijk niet weet". Vaak weet je een heleboel aspecten van je vraag al wél. Die moeten er eerst uit. Je pelt je vraag als het ware af tot je bij het punt gekomen bent waar voor jou het werkelijke knelpunt zit, de 'pit'.

Dat is op dat moment de kern van je probleem. Eenmaal aangekomen bij dat punt, ben je al een eind op weg naar een oplossing. Het is immers vaak al een hele ontdekking als je kunt zeggen: dus dat is wat me dwars zit, ahà!

Hoe lastig en groot een probleem ook is, het geeft dikwijls rust als je meer zekerheid hebt over dat je je bezighoudt met waar het je echt om gaat.

Opschrijven: Het helpt als je je vraag of probleem opschrijft. Soms raak je pas bij je derde of vierde versie de kern van je probleem.

Maar ook als je hem direct scherp hebt, is het raadzaam hem op te schrijven. Des te gemakkelijker kun je de vraag even naast je neerleggen zodat je je met volle aandacht kunt richten op de I-Tjing tekst en de betekenis die hij hier voor je heeft.

Je houding. Hoe moet je je opstellen? - Dit beschouw ik als het belangrijkste bij vragenstellen. Nodig is: werkelijke aandacht, 'seriousness', toewijding, een echte nieuwsgierigheid, een rustige geduldige openheid naar een antwoord. Je dient aanwezig te zijn, wakker, alert, verwonderd en open als een kind: 'Vraag ik dit nu echt?'

Niet: heftig verlangen, gretig smachten naar een oplossing; dan luister je maar met een half oor en je aandacht is dan meer gericht op dat ene vurig gewenste (of gevreesde) antwoord. Nodig is juist de rust waarin elk antwoord dat je van de I-Tjing krijgt welkom is bij je. Er is dus rust nodig om tot de juiste vraag te komen. Je bereidheid, je werkelijke openheid zijn bepalend voor de kwaliteit van wat je kunt doen met het antwoord.

Wees dus integer, nieuwsgierig, open en rustig. Ga er voor zitten. De onrust die je aandacht versnipperd en de innerlijke opwindende over wat er uit zal komen staan het zicht op een uitweg in de weg.

Het boek zegt ergens: "Geen begeerte en geen angst." Daarom kan het uitstekend helpen je 'te onthechten' van je vraag voordat je de I-Tjing raadpleegt. Leg je vraag even terzijde, tien minuten of een uurtje, of desnoods een nacht. Zo'n pauze geeft ruimte en maakt dat je makkelijker open staat voor het vertalen van de antwoorden naar wat je hebt te doen.

Vage vragen geven vage antwoorden. Vaak zitten er wensen in een vraag verborgen. Een vraag moet 'schoon' zijn en betrekking hebben op de kern van je probleem. Vraag je niet naar de kern dan krijg je ook geen antwoord over de kern.

Stel bij voorkeur niet tweemaal dezelfde vraag. Je kunt je I-Tjing voorstellen als een oude wijze Chinees die snel verveeld raakt door 'nonchalance van de leerling' en het op prijs stelt dat je je huiswerk goed doet voordat je naar hem toe komt. (In Hex. 4 - De Jeugdwaasheid staan hierover een paar heldere aanmoedigingen)

Ja/Nee, of/of vragen. Een moeilijkheid bij problemen is soms dat je je voelt staan in een of/of situatie: het is het één of het ander, ja of nee, A of B.

Maar de werkelijkheid is rijker. Er zijn meestal meer mogelijkheden, het hangt er van af van hoe 'hoog' je de zaak bekijkt. Je hebt meer ruimte wanneer je je vraag open stelt in plaats van gesloten. Dus als je jezelf betrapt op een gesloten vraag, probeer er een open vraag van te maken.

Niet 'Moet ik A kiezen, of B?' Maar 'Welke keus kan ik hier het beste maken?' (Of: 'Móet ik hier een keuze maken?')

Overigens geeft I-Tjing meestal, ook op gesloten vragen, heel genuanceerd antwoord; maar de ellende is dat jij dan meestal niet weet op welk van de twee opties het een antwoord is.

Soms is feitelijk een keus aan de orde tussen twee of meer alternatieven.

Je kunt of/of-vragen beter vermijden omdat de I-Tjing niet reageert op de materiële inhoud. Toch kun je ze dan wel behandelen door er twee vragen van te maken: *Wat gebeurt er als ik A kies?* En als tweede vraag: *Wat gebeurt er als ik B kies?*

Checkvragen. - Je kunt ook een checkvraag stellen, een vraag naar het omgekeerde of het tegengestelde. Is je vraag bv "Past het hier om in te grijpen?" en als check: "Past het hier om niets te doen?"

Je kunt ook je vraag opsplitsen in meer vragen, bv: *Wat is de essentie van het probleem?* en: *Hoe moet ik me hierin opstellen?* of *Wat heb ik hierin te doen?*

Een paar basis-vraagstellingen zijn de volgende:

- *Wat is nu **de kern**, de essentie van ...:*
- *Hoe moet ik **handelen** in deze situatie?*
- *Ik vraag **inzicht in** ...:*
- *Wilt u mij **advies geven** over...:*

De Mantra: Yuan, Heng, Li, Cheng. Deze vier woorden vormen in de I-Tjing samen een mantra en ze betekenen achtereenvolgens: Vernieuwing, Succes, Voordeel en Standvastigheid. Elk van de woorden hoort bij een seizoen. Vernieuwing duidt op de Lente, Succes duidt op de Zomer, Voordeel, vanwege de oogst, duidt op de Herfst en Standvastigheid heeft betrekking op de Winter.

Dit inspireert tot een nieuw setje bruikbare vragen:

- *Is ... een goed idee? (Vernieuwing)*
- *Gaat dit lukken; zal dit leiden tot succes?*
- *Gaat dit iets opleveren; zal ik hier voordeel van hebben?*
- *Kan ik hiermee door; geeft het mij overlevingsmogelijkheden? (Standvastigheid; want in de periode van de winter leef je van je eigen voorraden)*

Bij al deze voorbeeld-vragen kun je eens 'proevend' kijken welke formulering het best past bij wat je bezighoudt en waarover jij duidelijkheid wilt krijgen.

Vragen over het verleden: Een andere manier van vragenstellen kan worden gebruikt om duidelijkheid te krijgen over de betekenis van gebeurtenissen uit het verleden, bv wanneer je behoefte hebt daarmee in het reine te komen. Bv:

- *Wat voor invloed heeft die gebeurtenis eigenlijk op mij gehad?*
- *Waarom is mij dit overkomen?*
- *Wat is eigenlijk de essentie van die periode?*

Je kunt ook wel eens behoefte hebben om iets te weten **over een ander**. Han Boering zegt hierover in zijn *I-Tjing van de 21^e eeuw*: Ieder antwoord dat je krijgt geeft een situatie weer met betrekking tot jezelf. Zou je dus de vraag hebben: Hoe gaat het nu eigenlijk met mijn moeder? Dan geeft de I-Tjing in dat geval antwoord op de resonantie met *jou*, en je komt dan iets te weten over hoe je zelf denkt of hoopt of vreest dat het met je moeder is; I-Tjing reageert dus op de 'geïncorporeerde moeder'.

Naast de seizoensvragen gebruik ik zelf graag de volgende twee vragen: Een 'Yin-vraag' over hoe het is, over waar ik mee van doen heb. Bv.:

- *Wat is hier aan de hand? of: Wat is hier de kern van het probleem, of van mijn vraag?*

En een 'Yang-vraag' over al dan niet ingrijpen, actie of verandering. Bv.:

- *Moet ik iets doen of juist niet; wat moet ik dan doen; (hoe) moet ik handelen; welk optreden wordt hier van mij gevraagd? Hoe kan ik mij het beste opstellen in deze situatie?*

Samengevat over het stellen van een goede vraag:

- schrijf je vraag op, liefst een paar keer, steeds een kernachtiger versie;
- zorg ervoor dat je rustig bent, gebundeld in plaats van opgewonden en versnipperd;

- zorg vanuit jezelf voor serieuze neutrale aandacht zodat ieder antwoord welkom is;
- herformuleer zonedig je vraag;
- laat hem even liggen, leg hem even weg, neem afstand,
- gooi je muntjes of doe een andere manier.

Het gaat op de tweede plaats om het antwoord krijgen van de vraag. Op de eerste plaats staat: hem te durven stellen.

2 - Het orakel raadplegen

Hoe raadpleeg je het orakel? - Er zijn veel methodes; de meest gebruikte is die met muntjes. Een paar andere methodes staan verderop genoemd.

Bij alle methoden geldt dat je voor het vinden van je hexagram begint met de onderste lijn. Je bouwt het hexagram dus altijd van onderaf op, beginnend met de onderste lijn, dan de tweede en zo door tot en met de bovenste lijn.

Je gooit met drie munten tegelijk, en dat doe je zes maal.

Bij een worp met de stand 2 -1 is de kant waarvan er maar één ligt doorslaggevend. "De ene is bepalend; de twee richten zich op de ene."

Je bent vrij in je keus om aan Kop of Munt de betekenis van Yin of Yang te geven, maar je moet je daar dan verder wel consequent in zijn. Ik hanteer voor Munt Yang en voor Kop Yin. Maak daarin zelf je keus. Blijft de twijfel knagen, raadpleeg I-Tjing.

Bij Munt is Yang en Kop is Yin dan ... :	Bij Kop is Yang en Munt is Yin dan ... :
MMM --0-- bewegende Yanglijn	KKK --0-- bewegende Yanglijn
KMM --- --- niet-bewegende Yinlijn	MKK --- --- niet-bewegende Yinlijn
KKM ----- niet-bewegende Yanglijn	MMK ----- niet-bewegende Yanglijn
KKK -- X -- bewegende Yinlijn	MMM -- X -- bewegende Yinlijn

Ik werk niet met de cijfers 2 voor Yin en 3 voor Yang, en de optellingen tot 6, 7, 8 en 9. Het lijkt mij een onnodige omweg.

3 - Opzoeken van het hexagram in de I-Tjing, en lezen.

Als je de zes lijnen en dus het hele hexagram gevonden hebt, zoek je dit op in de opzoektafel. Onderste trigram in de linkermarge, bovenste trigram in de bovenmarge.

Nu ben je toe aan het lezen van de tekst in de I-Tjing. Wat lees je? - Je leest niet alles want dan word je totaal overvoerd. Geef jezelf de kans om langzamerhand thuis te raken in de

enorme hoeveelheid informatie in het boek. Ik ben zelf na 14 jaar nog een beginner. Ik ken mensen die al 30 jaar met de I-Tjing bezig zijn, en ook zij staan van tijd tot tijd voor grote verrassingen.

Dus doe het rustig aan, dan blijft het leuk.

Wat lees je?

- In Boering: de tekst onder *Oordeel* en het vervolg onder Beschrijving. En de tekst onder *Beeld*. Samen is dit zelden meer dan één blz.
- In Wilhelm: de tekst van Oordeel en Beeld, eveneens samen één blz.

Aan het eind van dit hoofdstuk zeg ik iets over de indeling van de boeken.

---

4 - De veranderende lijnen

Vaak levert een worp één of meer veranderende lijnen. Hierbij handel je als volgt.

Met één of meer veranderende lijnen ontstaat er een tweede, zg. eindhexagram. Het begin hexagram kreeg je met je worp, het eindhexagram krijg je door de veranderende lijnen om te zetten van Yang naar Yin (9 wordt 8) of van Yin naar Yang (6 wordt 7).

Het beginhexagram geeft de situatie weer van dit moment. Het eindhexagram geeft de eind-situatie, het resultaat weer van het proces dat nu aan de gang is.

De lijnen geven je informatie of advies over het proces, over de stappen aan die je hebt te doen om van begin naar eind te komen.

- o Bij **één en twee** veranderende lijnen raadpleeg je die lijnen. Zij geven processtappen aan; eerst 'doe' je de onderste bewegende lijn; vervolgens 'doe' je de bovenste veranderende lijn.
- o Bij **drie** veranderende lijnen raadpleeg je deze drie lijnen. Zij zijn te duiden als begin, midden en eind van je proces. Je kunt dan ook een fase-hexagram maken; dit zegt iets over de sfeer, de beleving, de 'kleur' van de verandering.
- o Bij **vier** veranderende lijnen is de werkwijze anders. Je raadpleegt dan alleen de eerste **on**veranderde lijn in het **eind**hexagram; en je kunt deze tekst lezen als een telegram over de hele situatie.
- o Bij **vijf** veranderende lijnen raadpleeg je de enige niet-veranderde lijn in het **begin**hexagram, en je beschouwt deze als de veranderde lijn.
- o Bij **zes** veranderende lijnen verdiep je je vooral in het eindhexagram. De tijd van het eerste hexagram is dan immers goeddeels voorbij.
- o Bij **géén veranderende lijnen** geldt dat je worp betrekking heeft op het decor, de achtergrond waartegen de verandering van het hexagram zich afspeelt. De periode van het hexagram blijft nog een tijdje aan, is min of meer stabiel. Van de teksten van het Oordeel en het Beeld is die van het Beeld iets belangrijker.
- o In sommige teksten wordt aangeraden om in dit geval alle lijnen van het gevonden hexagram te lezen; die geven desgewenst verdere verduidelijking, en ze geven iets aan over het proces waarin je je bevindt.

Bij twee of meer veranderende lijnen komt het wel eens voor dat de lijnen aandringen op (soms schijnbaar) onverenigbare acties. Dit kan betekenen dat je eerst de eerste lijn volgt, en daarna de andere lijn(en). Maar ook dan nog kan er onduidelijkheid blijven. In dat geval raadt I-Tjing aan je te beperken tot het advies van alleen de *laatste* van de bewegende lijnen.

Nu heb je de teksten gelezen, en ... het is je geheel duidelijk, of het duizelt je. In beide gevallen is het aan te raden nog even geduld te hebben.

---

5 - Resonantie

Onze eerste neiging is de tekst *te willen begrijpen*. Maar hoe logisch ook, het is beter die neiging te vervangen voor een andere houding.

Het is niet zozeer een kwestie van begrip maar een kwestie van "wat wordt er nu door deze tekst eigenlijk in mij geraakt?" Of "wat *doet* dit mij nu?" De I-Tjing spreekt immers je intuïtie aan.

De I-Tjing heeft werking door het principe van resonantie. Resonantie overstijgt het verstandelijke denken, het raakt als het ware dieperliggende vermogens. Je krijgt, zoals ik graag zeg, "een antwoord onderlangs". Het moet de gelegenheid krijgen met je te resoneren.

Je gaat er goed mee om als je met je aandacht naar binnen gaat en je afvraagt: "wat betekent dit nu voor mij; wat roept het op?"

Je gaat er niet goed mee om als je je afvraagt: "wat wordt hiermee nu eigenlijk bedoeld?" Of "Dit is volstrekt onbegrijpelijk!!" Probeer dan wat afstand te nemen van dit soort opstandige drukte in jezelf.

De beelden die de tekst in je oproept hebben 'werking'. Het is een andere taal dan we gewoon zijn uit de krant of een boek. Het is beeldtaal, met archetypische beelden en gevoelens.

Leg alles terzijde. Voor een echt belangrijke vraag heb je zelden metéén een antwoord nodig. Gun het de tijd. Kijk er na een paar uur of de volgende dag nog eens op terug, vertel iemand wat je gooide en vond, en vertel hoe je er naar kijkt. Mijn eigen ervaring is eigenlijk steeds dat ik één of twee dagen later ineens voel: *Ahá, dat is dus de boodschap!*

Bijna altijd borrelt er diep van binnenuit wel een idee in je op dat juist is, dat voel je dan.

Ook gebeurt er gelukkig vaak meteen al iets: terwijl je het hexagram leest, schiet je te binnen: *JA! dát moet ik doen*. De I-Tjing spreekt de taal van je intuïtie. Ik denk dan: diep in je hart wist je het al, maar 't was nog niet boven, je wist nog niet dat je dat al wist. Nu is het wakker, en je kunt aan de slag.

---

6 - De boeken: Wilhelm en Boering.

In de 'grote I-Tjing', uit het Chinees vertaald door (de protestantse theoloog en sinoloog) Richard Wilhelm beperk je je tot het eerste boek. Dan heb je het nog maar over 175 blz in plaats van bijna 500.

Persoonlijk geniet ik van de poëtische taal van Wilhelm, uit het Duits vertaald rond 1950. Wilhelm maakte zijn vertaling uit het Chinees in de jaren rond 1920. Maar voor een praktisch bruikbaar antwoord laat de hoogdravende taal soms iets te wensen over.

Per hexagram geeft Wilhelm ca. 3 blz'n tekst en hij behandelt:

- a) **De trigrammen** – Hier geeft Wilhelm in 5 tot (soms wel) 20 regels enkele vaak losse speelse associatieve beelden van de trigrammen, en de manier waarop die samen het hexagram vormen.
- b) **Het Oordeel** – Dit is de meest oorspronkelijke tekst van de I-Tjing (dus van ca. 800 jr.v.Chr.). Telegramstijl, als een gedicht. De nadruk ligt vooral op wat moet je doen; wat wordt hier geadviseerd? Actie, geen actie, welk optreden is nodig, welke houding werkt hier het best? Het commentaar komt van Confucius en stamt dus van 500 n.Chr.
- c) **Het Beeld** – Deze tekst is van veel latere datum, ca. 500 tot 1000 jr. na Chr. De nadruk ligt op de situatie waar je op dit moment feitelijk mee te doen hebt: je huidige toestand. Ook in deze alinea vind je overigens nog al eens aanwijzingen over hoe je je hebt te gedragen, wat wijsheid is.
- d) **De afzonderlijke lijnen** – Deze teksten hebben betrekking op de bewegende lijnen; je leest dus alleen de tekst voor de lijnen die je trok als bewegend. Deze lijnen zeggen iets over de stappen die je zet om van je huidige toestand te komen naar je gewenste toestand. De bewegende lijnen slaan om, Yin wordt Yang en Yang wordt Yin, en daarmee ontstaat een tweede hexagram dat je kunt zien als de eindtoestand, het einde resultaat van het proces dat gaande is.

In 2001 verscheen het boek van Han Boering: 'De I-Tjing van de 21e eeuw'. Het is twee in één: een heldere en praktisch bruikbare duiding van de 64 hexagrammen en een uitgebreid studieboek tegelijk. In ruim 100 bladzijden van de Appendix vind je alles over het ontstaan van de I-Tjing, het orakel, de lijnen, en vele andere kwesties.

Per hexagram geeft Boering 6 blz'n tekst. Hij behandelt:

- a) **Het karakter van het hexagram** – een korte typering van het ideogram, het teken waarmee het hexagram in de Chinese taal wordt uitgebeeld; de Chinese taal is een beeldtaal; een beeld kan meer zeggen dan duizend woorden.
- b) **Het Oordeel en commentaar** – dit deel beschrijft de tendens van het hexagram, wat zijn de voor deze periode passende eigenschappen en attitudes; deze tekst geeft aan wat je moet doen, dus 'yange tekst'. Cursieve commentaar is van Confucius.
- c) **Een beschrijving en toelichting** – deze tekst geeft de strekking, de kern aan van wat het hexagram betekent en geeft een praktische en bruikbare toelichting op wat je ermee kunt doen, puur gericht op toepassing.
- d) **Het Beeld** – geeft aan hoe de twee trigrammen samenhangen, dus een schets van de situatie waar je je in bevindt vaak met de trigrammen als metafoor; je krijgt gevoel voor de onderliggende structuur van deze periode.
- e) **en vervolgens een aantal technische kwesties 'voor de gevorderde'**.

7 - Andere methoden voor orakelraadpleging

Naast gooien met munten zijn er nog allerlei andere methoden:

1) Duizendblad stelen

De oudste, klassieke methode. Wordt uitgebreid beschreven in Boering op blz. 456, in Wilhelm op blz 256 en in Mesker op blz. 101. Ik gebruik hem niet omdat ik hem te tijdrovend en ingewikkeld vind.

2) Kettinkje, kralen grijpen

Ketting met 64 of 16 kralen, elke kleur heeft zijn betekenis. Je sluit je ogen, of je houdt de ketting onder tafel, en laat de ketting door je handen glijden. Je laat je leiden door je handen. Je kiest een kraal, kijkt en noteert de lijn. Dit doe je totaal zes maal, beginnend bij de onderste, eerste lijn.

De samenstelling van de ketting is afgeleid van de kansberekening van het duizendbladorkel; de verhoudingen zijn:

Bij 16 kralen: voor een bewegende Yinlijn: 1 x, voor een niet-bewegende Yinlijn: 7 x, voor een bewegende Yanglijn: 3 x, en voor een nietbewegende Yanglijn: 5 x.

Bij 64 kralen uiteraard: deze getallen maal vier.

3) Dobbelstenen

Je gooit zes keer voor de lijnen; oneven is Yang, even is Yin.

Ten slotte gooi je nog één maal voor een bewegende lijn.

4) Acht edelsteentjes plus dobbelsteen

Je zoekt bij een (edel)stenenwinkeltje acht verschillende steentjes uit, verschillend van kleur en van vorm. Je schrijft ze elk toe aan een trigram, goed onthouden, goed opschrijven.

Je doet ze in een zakje. Het gooien bestaat uit een greep uit het zakje; willekeurig, je laat je niet leiden door wat je voelt. Eerste steentje is voor het onderste trigram, tweede steentje voor het bovenste. Vanzelfsprekend doe je na je eerste greep dit steentje eerst weer terug in het zakje. Met de dobbelsteen bepaal je een bewegende lijn.

5) Trigramkaarten plus dobbelsteen

Je maakt acht speelkaarten, voor elk trigram één. Die trek je met het zelfde principe als de steentjes.

Er zijn nog meer methoden om een hexagram te krijgen, zoals volgens de **Pruimenbloesemnumerologie**, en varianten met meerdere dobbelstenen.

Zelf zat ik een keer te eten in een druk restaurant waar ik geen zin had om nieuwsgierige en bevreedde blikken in mijn richting te krijgen als ik met munten ging gooien en rammelen. Maar ik wilde toch graag antwoord hebben over een prangende vraag. Nadat ik mijn vraag had opgeschreven heb ik zes keer een vraagje bedacht over iets dat ik tellen kon; het aantal gasten in het restaurant, het aantal tafels, het aantal lampen aan het plafond, hoe laat 't was, (een even of oneven aantal minuten over 7), en de lijnen werden bepaald door de antwoorden: oneven werd Yang, even werd Yin. De bewegende lijn kwam uit het menu; ik prikte met mijn vork 'blind' een bedrag; het dichtstbijzijnde getal dat 6 of lager was werd m'n bewegende lijn.

Kortom, je hebt eigenlijk niets nodig. Wel van belang is dat je het toeval een rol laat spelen, dat je eigen wil er uit verdwenen is.

(Zie voor voorbeelden van vragen: 'Veertig vragen aan de I-Tjing'.)